

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קו.

עין משפט
גד מצוה

צד א מיי פ"ב מהל' אשות ה' כב סמג עשין ממ טו"ש"ע אה"ע סי' פה סעיף יד:
צד ב מיי פ"ז מהלכות שפירות הלכה ו סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שז סעיף ג:
צד ג מיי שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שז סעיף ג:
צד ד מיי פ"ח מהל' שלוחין ושותפין ה' סמג עשין קנ"ג טו"ש"ע ח"מ סי' של סעיף ה':

כשעושין קנת מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"ל מייירי דליכא בזימתי קנת פירי ולכן הווי קרנא אפילו לאזי ולפי שאין עושין אלא פירות מועטין ילקח בהן קרקע ויאכל פירות וזהו טובת שניהם אכל בשמעתיין דליכא פרי אז העניס מיקרו פרי לאזי וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הוי אפילו כשיבש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעתה שיעושין קנת פירות לטובתו של בעל ופליג ר' ארשב"ג דאמר לא תמכור משום שבה בית אציה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעושין קנת פירות עד שתיבש לגמרי ואז ילקח בהן קרקע אכל לאזי דאמר פירי הוי וכשיבש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואוכל פירות משלו כי טוב לו יותר להמתין מעט עד שתיבש לגמרי ויהא הכל שלו: א"ל רבינא א"ר אשי משבנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידי ה"ג דנאמן בו' אלא ודאי לא מהימן הקשה הרב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף קמ"ג) חוקת הבתים כו' חוקתן ג' שנים ולומר ר"י דהתם בטוען שמחזיק בה בגזל הויא חוקה שהיה לו למחות תוך שלש כי יודע בודאי כיון שנכנס לה בגזל אם ישמוק לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שהיה שלו ולכן היה לו למחות שידוע לכל שמתנו חכמים למחות תוך שלש ואם לא מיחה הפסיד אכל כשמשבנתא בא לידו סובר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון שקר וא"ל אם כן לעולם יהיה בעל הקרקע נאמן לומר שבגזל הוא בא מגו דאי צעי אמר במשכנתא היה אלכך או לפירות הורדתיך וי"ל דהוי מגו במקום סדין דלכן סדין אם היה בא בגזל לא היה שתיק אלא היה מוחה אי נמי אין זה מגו שאין טוען בל"ן משכנתא היה או לפירות הורדתיך לפי שסבור להוציא גם הפירות שכבר אכל אי נמי חשיב מגו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה לדעת דבשלש שנים חוקה חוקה משום דעד שלש שנים מיוחדר איניש בשטריה טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ לריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא צעי למימר שלא יהא נאמן (לומר) לקוחה היא צדי אלא שאלא מה תקנה יששה הממשכן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא צדי דמחאה נראה דלא מהניא אלא כשאומר פלינא אכיל ארעאי בגזלותא ומשני רב אשי

דאי פירא הוה הא תקון רבנן פירות לבעל: והוקינו. קפלה עליהן וקנה בלא זמנן: לאו מי אוקימנא. כמתכות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"ט):
שדה אחר. שלא היה הקרקע שלה שהיו דקלים שגדה של אחרים דהא כליא קרנא דיהה לגמרי הוה סטרא. שטר משכנתא דסורא במישלם שניה אליו ולא פירש בו מנין השנים: הכי גרסינן וקדים מלוה ואכלינהו לפירי. דשנה שלישיה מקמי דתצטיה לדינא: קרקע בחוקה צעליה עומדת. אע"ג דלא תצטיה עד לאמר אכילת פירות חנן בתר קרקע אזלינן וכי מספקא לן שנה זו של מי אוקי ארעא בחוקה מריה ושלא כדון אכלינהו לפירי: בחוקה אוקינהו עומדות. כיון דקדים ואכלינהו ואתא לפוקי מנייה ניימי ראייה דלאו שלש הווי דבתר אכילת פירות אזלינן: והא ק"ל הלכא כרז נחמן צדיני. ורב נחמן קרקע בחוקה צעליה עומדת קאמר גבי שוכר מרחץ משלים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש כהשאל (נעיל דף קכ"ג) ואפילו בא בסוף החדש אמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: הני מילי מילתא דלא עבידא לאיגלווי. כלומר בתר קרקע ודאי אית לן למיזל ומיהו הני מילי בספק שאין עומד לעולם להתבצר כי הוה למספקא לן צין אם תפיס לשון ארשון ואי תפיס לשון אחרון: אכל הכא מילתא עבידא לאיגלווי. בסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: ואטרותי צי דינא פרי זימני. שמה הדין עם המלוה ואם נוציאנו מידו עתדינן אנו לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: מלוה אומר חמש וכו'. מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שצאו לדון מלוה אומר חמש שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: מגו דאי צעי אמר לקוחה היא צדי. לעולם ואכלתיה שני חוקה ואבד השטר ממני: לא סבידא לכו הא דאמר רב יהודה. ולא אמרינן מגו שהדברים מוכיחין שהוה רמאי שאמר אבד השטר והאי שטרא לא דמי לשטר צדיני דאילו שטר צדיני לעדות שמכרה לו הוא בא וכי עד עולם תאמר לו להוהר בו אמור רבנן ציה עד תלת שנין מנ"י לאחידורי איניש בשטרא טפי לא מיוחדר דקסבר לא יאז עוד ערעור עליה אכל זה שהוה מודה ששטר משכנתא הוה לראיית מנין שנים של אכילת פירות לגבינא דאכילת פירות דמנין השנים קאי ומיוחדר זהיר ציה

ללא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הוה דכבשיה וכו': אלא מעשה. ארז יהודה קפריך דאמר אי צעי אמר לקוחה היא צדי. וכי עביד רבנן מילתא דאית בה לדי רמאות כי הא: תקון רבנן למרי ארעא דיהיב טסקא. למלכא: וכרי גריא. מתקן החמרן סביבות הגבולים: ואי ארעא קניא הוה. דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: למחוי. הוה יודעים שלא מכרתיה לו אלא היא משכון צדי: הכי גרסינן הא בארעא דשקיל אריסא פלגא הא בארעא דשקיל אריסא פלגא פליגי רב יהודה אמר בעל הבית נאמן נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקויי הוא: יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מו להביא ראייה סבר

דאי צעי ליה למחוי ולומר תוך שלשה דעו כי משכנתא היא צידו דהשיבא שפיר מחאה צדי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש ב' חוקת הבתים (שם דף ק"ג) וס' גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתיך נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחתיה מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאי צעי ליה למחוי ומיימי ראייה ממשכנתא דסורא ובשעתין רב אשי משני איצעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם בהוה פירקא (דף קמ"ג) גבי האי מאן דזבין דקלא לחצריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שינויא מרב כהנא ולהכי משני ליה איהו נמי הכי: ה"א משבנתא דסורא בו'. אע"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הוי שייך שפיר לאקשויי צהאי לישנא לפי שמשכנתא דסורא הוה קיס ליה שתקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו':

(א) בפי"א לא גרסינן ליה ועי' בפי"ב כ"י, (ב) וכתובות יג. קדושין ט"ז, (ג) לעיל ק"ג, (ד) ואמר. רש"י, (ה) לעיל סו: בי"ב לה: (ו) גת. (ז) ועי' חו"מ לעיל טו. ד"ה בעל חוב ומוס' כמתכות נה. ד"ה ולשבת ועוד שם בתוס' ז': ד"ה נכסי ומוס' כמתכות נה. ד"ה והלמ"א, (ח) ז"א אר"י

הגהות הב"ח
(א) גמ' וקדים מריה: (ב) רש"י ד"ה שגדה וכו' דלישקלינהו:

מוסף רש"י
האי משבנתא דסורא דכתבי הכי כו'. ומקנתא דרבנן היא ח' משכנתא, משום דמלוה לחבירו על שדה אכור לאטול הפירות משום ריב, אכל נכסימא מוחה, כעין משכנתא דסורא, שמלוה עשר מנה על שדה ולסוף עשר שנים חזר הקרקע לבעלים בחסם ומלל קונה פירות על כל שנה במנה ואין סוף דר ריב, ואע"פ ששון הפירות כללים, שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד, שמקבל פירות כל שנה במנה ואפילו בשנת שדפון שלא היו שון פירות השנה דינן (ושב"ט ב"ב הל' א).